

Neuspeh dveh politik

Centralni komite sovjetske komunistične partije je v sredo popoldne dokončal svoje zasedanje v Moskvi, ki je trajalo tri dni. Vseh 175 članov centralnega komiteja je soglasno odobrilo program gospodarskih reform, ki ga je predložil predsednik sovjetske vlade Kosigin. Kot je bilo že javljeno, določa program serijo pobud, ki naj bi napravile industrijsko in poljedelsko proizvodnjo učinkovitejšo. Najvažnejše se nanašajo na uvedbo pojma o dobičku v podjetjih in sploh na večjo sprostitve proizvodnje.

Centralni komite je odobril tudi poročilo prvega tajnika sovjetske komunistične partije Brežnjeva o notranjem položaju v partiji, ter je naznanil, da bo v kratkem sklican kongres sovjetske partije. Ni pa še določil datuma kongresa. Vendar menijo, da bo prihodnje pomlad. Odločil je tudi zamenjavo enega imed sekretarjev centralnega komiteja, Vitalija Titova. Zamenjal ga bo Fedor Kulakov, znani strokovnjak za poljedelstvo.

Sklepi centralnega komiteja bodo predloženi še vrhovnemu sovjetu, da jih (formalno) potrdi.

Iz vseh poročil o zasedanju centralnega komiteja sovjetske partije je bilo razvidno, da so razpravljali največ ravno o novem konceptu sovjetske gospodarske politike, o rentabilnosti in sprostitvi v planiranju. Stari sistem tujega centralističnega planiranja, ki je bil toliko časa svet komunističnim dogmatikom, se je izkazal tudi v Sovjetski zvezi za utopističen, čeprav tega še nočejo povsem odkrito priznati in izbirajo obzirnejše izraze. V resnici pa gre za priznanje neuspeha dosedanjega sovjetskega gospodarskega sistema, ki je temeljil na dosledni državni kontroli.

Istočasno je svet zvedel, da je egiptovski predsednik Nasser poveril Zakarii Mohieddinu, podpredsedniku republike, mandat za sestavo nove egiptovske vlade.

Dosedanja egiptovska vlada, kateri je predsedoval Ali Sabri, je nekaj ur prej odstopila. Čeprav njen odstop nima parlamentarno-političnega pomena v zahodnem smislu, glede na avtoritarno naravo egiptovskega ustavnega sistema in predsedniškega režima, pa je vendar povzročil precejšnjo pozornost, ker se zdi, da pomeni uvod v obsežne strukturne reforme v državi. S temi reformami hoče postaviti Nasser politično in gospodarsko življenje v državi na nove osnove.

Kot se govori, bodo morda poverili odstopivšemu ministrskemu predsedniku vodstvo edine egiptovske stranke, takojmenovane Arabske socialistične zveze, katere delo in ureditev zdaj že odkrito kritizirajo tisk in celo ugledni ljudje egiptovskega režima.

(Nadaljevanje na II. strant)

RAJŠI ATOMSKO BOMBO KOT KRUH

»Vojna med reveži — spopad med Indijo in Pakistanom — se je teoretično sicer končal s podpisom premirja, toda vladi v New Delhiju in v Ravalpindiju očitno nimata namena, da bi se ga držali, in sta polni bojevitosti. Oeb strani dajeta izzivalne izjave, ki naj dokažejo njuno nepopustljivost glede kašmirskega vprašanja. V resnici pa nima v Kašmiru nobena od njiju nič iskati in vprašanje je, zakaj naj bi Kašmir ne postal neodvisen, s svojimi več kot pet milijoni prebivavcev in obsežnim, strateško važnim ozemljem, ko pa priznava svet neodvisnost Maldivijskim otokom, Gambiji in Singapuru in še celi vrsti takih malih otokov in nekdanjih kolonij. Plebiscita v Kašmiru in njegove neodvisnosti noče Indija, ki ga smatra za svoj protektorat, ker je kašmirski vladar Hindujec, čeprav je velika večina prebivavstva mohamedanska in pripada plemenom, ki so sorodna Pakistancem.

Tako je kljub premirju kašmirsko vprašanje ostalo nerešeno, ker Indija in Pakistan nista pripravljena, da bi ga rešila na miren način, kar je seveda odvisno dejansko samo od Indije. Združeni narodi pa nimajo dovolj ugleda in moči, da bi vsilili edino pošteno rešitev — da naj dobi Kašmir neodvisnost in da naj odtegneta pohlepne prste od njega tako Indija kot Pakistan.

Spor o Kašmiru je tipičen primer »imperializma revnih in lačnih«. Obe državi sta med najbolj revnimi na svetu in v obeh, posebno pa še v Indiji, mnogo ljudi dobesedno umira od lakote, umrljivost otrok zaradi nezadostne prehrane in zdravniške nege pa je naravnost strahotno visoka. Kljub temu se gresta oeb vladi rajši imperializma in segata še po tujem ozemlju, namesto da bi začeli posvečati svojo glavno skrb rešitvi najnujnejšim notranjim problemom, zlasti gospodarskim, socialnim in prosvetnim. Obe državi sta namreč tudi čisto na vrhu lestvice držav, ki imajo največji odstotek nepismenih na svetu. Njunno gospodarstvo pa je naravnost v katastrofalnem stanju. Obe vladi zapravljata zdaj za vojaške izdatke denar, ki ga nujno potrebuje za svoj gospodarski in socialni razvoj.

Londonski »FINANCIAL TIMES« piše, kako je vojna že zaostila dviganje cen v Indiji, ki so dosegle raven, kakršne še ni bilo. Slaba letina še otežuje položaj. Rittem industrijske proizvodnje je padel ter se nekateri bojijo, da se bo gospodarski zastoj še poslabšal, ker je treba omejevati uvoz zaradi obsežnega primanjkljaja v trgovinski bilanci.

Indijski obrambni proračun je pred ki-tajskim napadom leta 1962 znašal 262 mi-

lijonov funtov šterlingov na leto in zdaj je že presegel 637 milijonov (1082 milijard lir). Indijsko gospodarstvo gre naprej le s tujimi podporami, zlasti od Združenih držav, Velike Britanije in Mednarodnega denarnega sklada. Tuje podpore za gospodarsko petletko — kot poroča »FRANKFURTER ALLGEMEINE« — so lanskega septembra že presegle milijardo dolarjev, kar znaša 4 odstotke indijskega narodnega dohodka ali 70 odstotkov letnega izvoza.

Glavna hiba indijskega gospodarstva je zastoj izvoza, ki je ostal na predvojni ravni. Tega je kriva tudi gospodarska politika indijske vlade. Uvozne cene so od leta 1960 ostale stabilne, medtem ko izvozne cene naraščajo zaradi prevelikih izdatkov javnega sektorja. Javni sektor je na primer od leta 1962-63 porabil 13 milijard rupij, a ni dal ustrezne proizvodnje. Nesorazmerje med investicijami in proizvodnjo pa se čuti v izvozu ter primanjkljaj trgovinske bilance narašča.

Le malo boljši je položaj v Pakistanu in še to le v glavnem po zaslugi znatne tuje, posebno britanske in ameriške pomoči, ker je Pakistan član pakta za Južno Azijo in je vodil zadnji čas pod vplivom zahodnih svetovavcev nekoliko bolj realistično gospodarsko politiko. Vendar je zdaj tudi pakistansko gospodarstvo na robu poloma.

Vse to pa očitno niti pakistanski niti indijski vladi ne vzbuja skrbi in tako poročajo zadnje dni o novih, vedno hujših spopadih in medsebojnih bombardiranjih, kljub premirju. Obe vladi naravnost izzivata katastrofo, ki lahko povzroči njun razpad, ker sta tudi v političnem pogledu prav malo trdni zgradbi, glede na množico najrazličnejših narodov in ras, ki ju sestavljajo, pod odkrito hegemonije določenih plemen in rasnih ter razrednih (kastnih) skupin, zlasti v Indiji.

Manjkalo je samo še to, da si začne Indija pri vsem tem izdelovati atomsko bombo. In ravno to Indiji nameravajo. Del svojih minimalnih gospodarskih virov bodo zapravljali še za to, kot so te dni naznanili svetu iz New Delhija.

Pomočnika britanskega zunanjega ministra Padleya so izvolili na strankinem kongresu, ki je v Blackpoolu, za predsednika laburistične stranke.

Liberalna internacionala, ki zboruje v Stockholmu, se je odločno zavzela za nadaljevanje atlantskega zavezništva in proti (francoskim) poskusom razkrajjanja te zahodne skupnosti. Kongresu predseduje tajnik italijanske liberalne stranke Malagodi.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 3. oktobra 1965, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojano; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Kralj morja«. Napisal Emilio Salgari, prevod in dramatisacija Desa Kraševca. Prvi del; 12.00 Na božne pesmi; 12.15 Vera in naš čas; 15.30 »Večer z oboževalci Djune June«, radijska komedija, napisal Edmond Kinds, prevedel Ivan Savli. Igra RO., režira Jože Peterlin; 18.30 Kino, včeraj in danes — pripravi Sergij Vesel; 21.00 Vokalni ansambel »Chapman College Madrigal Singers«.

• PONEDELJEK, 4. oktobra 1965, ob: 11.45 Italijanski akvarel; 12.15 Brali smo za vas; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 19.15 Kulturni zakladi naše dežele - Giovanni Comelli; (14) »Zbirka Garzolini v Trstu«; 20.35 Zvoki uglašeni na temo; 21.00 Mario Zafred: »Wallenstein«, opera v treh dejanjih in šestih scenah.

• TOREK, 5. oktobra 1965, ob: 11.45 Sodobni motivi; 12.15 Naš vrt, pripravila Bogdana Černigoj; 18.30 Koncertisti naše dežele: Violončelist Adriano Vendramelli in pianist Roberto Repini. Mario Bugamelli: Sonata violončello in klavir; 19.00 Plošče za vas; 21.30 Humoreske preteklega stoletja - Fran Erjavce: »Črtice iz življenja Schnakschnep-perleina«; 22.55 Nova glasba.

• SREDA, 6. oktobra 1965, ob: 11.45 Tržaški motivi; 12.00 Alessandro Manzoni - Zaročenca; (18) »Renzo in Lucija končno poročena«; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Slovenska klavirska glasba. Igrajo pianist Gojmir Demšar, Marjani Lipovšek in Gabrijel Devetak; 19.15 Antologija Ivana Trinka - Rado Bednarik; (8) »Slika in glasba«; 21.00 Simfonični koncert. V odmoru (približno ob 21.40) knjižne novosti - Franc Jeza: »Alberto Moravia in njegov roman „L'attenzione“«.

• CETRTEK, 7. oktobra 1965, ob: 11.45 Ansambel Gaio Padano; 12.00 Iz slovenske folklorne - Niko Kuret: »Zgodbe z vseh vetrov«; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše. Pripravila Krasulja Simoniti; 20.35 Podoknice v slovenski pesmi; 21.00 »Sence iz preteklosti«, detektivska radijska igra v dveh delih, napisal Josip Tavčar. Igra RO., režira Jože Peterlin; 22.45 Slovenski solisti: Sopranistka Ileana Bratuž, pri klavirju Silva Hrašovec. Na sporedu so otroške pesmi Jarca Bitenca.

• PETEK, 8. oktobra 1965, ob: 11.45 Italijanski pevci in ansambli; 12.15 Ženski tednik, pripravila Jadviga Komac; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Slavní dirigenti in skladatelji v Trstu; 19.00 Pevski zbori Furlanije in Julijske krajine; 19.15 Zlata žlica, pripravlja Tone Penko; 20.35 Gospodarstvo in delo. Urednik Egidij Vršaj; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Zgodovina evropskih ustav - Carlo Ghisalbetti; (11) »Zlata doba konstitucionalizma«.

• SOBOTA, 9. oktobra 1965, ob: 11.45 Orkestra Ray Conniff in Les Baxter; 12.15 Največ, najvišje, najdlje; 15.00 Glasbena oddaja za mladino, pripravil Dušan Jakomin; 16.00 »Volan«. Oddaja za avtomobiliste; 17.20 Drugi Vatikanski koncil. Poročila in komentarji; 17.30 Bodoči solisti: Roje Aleksander, Kralj Katja in Janko Ban, gojenci Glasbene Matice v Trstu; 19.15 Družinski obzorik. Ureja Ivan Theuerschuh; 20.35 Teden v Italiji; 20.45 Ženski vokalni kvartet iz Ljubljane; 21.00 Vabilo na ples.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 3. oktobra, nedelja: Terezija, Rezika
- 4. oktobra, ponedeljek: Frančišek, Dejan
- 5. oktobra, torek: Dunja, Placid
- 6. oktobra, sredo: Vera, Dalibor
- 7. oktobra, četrtek: Marija, Justina
- 8. oktobra, petek: Simeon, Brigita
- 9. oktobra, sobota: Abraham, Svarun

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Slabi izgledi za mir v Vietnamu

Podtajnik ameriškega zunanjega ministrstva Ball je izjavil v nekem intervjuju, da se je vojaški položaj v Vietnamu zelo izboljšal. Po Ballovem mnenju bi mogla zmanjšana aktivnost gverilcev koristiti prizadevanju za mirovna pogajanja, četudi se to še ne zdi blizu. Ball je tudi povedal, da se možnost pogajanj ne zdi prejudicirana zaradi negativnega stališča komunističnega Vietnama na diplomatskem polju. Vlada v Hanoju je, kot znano, prav te dni ponovno naglasila svojo nepopustljivost glede že prej postavljenih komunističnih pogojev za premirje. Hanoj zahteva umik ameriških sil iz Vietnama in uradno priznanje komunistične organizacije Vietkong.

Ball je tudi izjavil, da intervencija Združenih narodov v Vietnamu ne bi bila učinkovita, priznal pa je, da je možno, da bi se obrnili v primeru potrebe na Varnostni svet.

Ameriško letalstvo je venomer močno aktivno nad Severnim Vietnamom. Radio Vietkong pa je naznanil, da so ustrelili dva ameriška ujetnika. Ni še jasno, če gre morda za dva pilota, ki so ju ujeli, ko sta se spustila s padali, med ameriški letalski napadi na komunistični Vietnam.

Kitajski zunanji minister maršal Čen Ji pa je te dni na tiskovni konferenci v Pekingu silovito napadel Združene države in Indijo. Dejal je, da je njegova vlada pripravljena takoj nastopiti proti morebitnemu napadu, ter je izzival Amerikance in Indijce, naj kar napadejo Kitajsko.

Čen Ji je ostro kritiziral tudi Združene narode, katere je označil za orodje ameriškega napada. Dejal je, da Kitajska sploh ne vstopi v to mednarodno organizacijo. Glede Vietnama je kitajski zunanji minister ponovil, da spora ne bo mogoče urediti, dokler se ameriška vojska ne bo umaknila iz dežele.

Glede indijsko-kitajskega spora je rekel, da je njegova vlada pokazala veliko potr-

pežljivost. Ponovil je, da je Indija podrla vojaške utrdbe na meji Sikkima. Čen Ji je zaključil, da njegva vlada odločno nasprotuje, da bi se Sovjetska zveza in glavni tajnik Združenih narodov udeležila afriško-azijske konference, ki bo 5. novembra.

Ameriške letelce trdnjave so danes drugič v štirih dneh bombardirale neko področje 90 km jugo-vzhodno od Saigona, kjer je menda važno gverilsko središče.

V raznih drugih delih Južnega Vietnama je prišlo do spopadov med redno vojsko in gverilci. Dvanajst kilometrov od prestolnice so vladni vojaki zapustili neko postojanko, kjer so nastavili bombe, ki so ob prihodu gverilcev eksplodirale. Vladna vojska je kasneje postojanko ponovno zasedla. V nekem drugem kraju je vladna vojska napravila zasedo gverilcem ter je tri ubila in enega ujela.

Glasnik ameriškega zunanjega ministrstva je napovedal, da se bodo Združene države pritožile pri Mednarodnem Rdečem križu, če bodo Severni Vietnamci postavili ujete ameriške in južno-vietnamske pilote pred sodišče kot vojne zločince.

V Saigonu je vlada za petek napovedala nadaljnjih šest usmrtitev, čeprav gverilci grozijo, da bodo za represalijo streljali ameriške ujetnike. Saigonska vlada sodi, da za jutrišnje usmrtitve ne bo represalij, ker gre za navadne zločince.

DELO CERKVENEGA ZBORA

Drugi vatikanski vesoljni cerkveni zbor je začel v sredo pretresati drugi del osnutka o Cerkvi in modernem svetu in glasovati o popravkih, ki so bili predloženi k osnutku o pastoralnih dolžnostih škofov.

Tiskovni urad koncila je objavil obširno vsebino drugega dela osnutka o Cerkvi in modernem svetu. Med večjimi problemi, ki so osvetljeni v osnutku, so: dostojanstvo zakona in družine, katerih sveti značaj je posebno poudarjen; napredek kulturnega življenja; gospodarsko in socialno življenje; življenje političnih skupnosti; napori za mir.

BLOKIRANJE NAJEMNIN

Posebna komisija poslaške zbornice, ki je bila ustanovljena z namenom, da bi preučila zakonske predloge o ureditvi najemnin, je odobrila zakonski osnutek, ki podaljšuje do 31. decembra blokiranje prisilnih izselitev in najemnin, katerih rok bi moral zapasti 2. oktobra in 7. novembra.

NEUSPEH DVEH POLITIK

(Nadaljevanje s 1. strani)

Novo smer egiptovske politike baje narekujejo delno polom »nasserianizma« v arabskem svetu, delno pa hudi gospodarski problemi v Egiptu. Egiptovsko vodstvo se je namreč prepričalo, da so bili veliki in dragi napori za uveljavljanje egiptovske prestižne politike v drugih arabskih državah zaman in so pomenili samo trošenje denarja in energij. Zdaj bodo baje osredotočili vse napore na izboljšanje stanja v Egiptu, kjer so doslej zaradi prevleke »velikopoteznosti« Nasserjeve politike zlasti socialne probleme preveč zanemarjali.

Dve politiki sta doživeli polom.

GOSPODARSKO STANJE V ITALIJI

Ministrski svet, ki se je sestal v sredo, je preučil poročilo o proračunu za leto 1966, ki ga je predložil minister za proračun Pieraccini. V dokumentu je poudarjeno, da se je začela proizvodna dejavnost po desetih mesecih zastajanja v jeseni preteklega leta popravljati. Zato je možno računati na to, da se je letošnji narodni dohodek dvignil za okrog 3 odstotke, kar je v glavnem pripisati večjemu izvozu.

Poročilo tudi navaja, da se je zaradi vladne politike stabilizacije zviševanje cen letos precej zmanjšalo v primeri s prejšnjimi leti. Posebni uspeh vladne politike predstavlja zelo ugoden razvoj plačilne bilance, ki bi morala pokazati ob koncu leta nad tisoč milijard lir prebitka.

Kar zadeva leto 1966, pravi poročilo, da se bo gospodarski razvoj nadaljeval, če se bodo gospodarstveniki prilagodili politiki programiranja in pokazali zaupanje v nove investicije. Poročilo osvetluje potem programe javne uprave na raznih področjih, posebno glede upravne reforme in davčne sistema, pa tudi glede preureditve šolstva, poljedelstva in socialnega zavarovanja. Kar zadeva gospodarski razvoj v prihodnjem letu, je rečeno v poročilu, da se lahko računa, da se bo narodni dohodek v letu 1966 zvišal za 4,5 odstotkov.

Strašen vulkanski izbruh na Filipinih

Približno 75 kilometrov južno od Manile, glavnega mesta filipinskega otočja, leži romantično jezero z otokom na sredi. Na njem se dviga ognjenik Taal, ki je zadnji-krat bruhal oženj in pepel pred več kot pol stoletjem. Mirujočo ognjeno goro sredi bujnega rastlinstva so obiskovali številni izletniki. Rodovitna zemlja v vznožju vulkana je redila okrog šesttisoč prebivavcev.

Okrog polnoči v noči med torkom in sredo je zbudilo iz mirnega spanja vse prebivavce neznansko lajanje psov in preplah živine. Dosti ljudi je v strahu zapustilo hiše in zbežalo na jezersko obalo. Zemlja se je začela tresti, vsi so pričakovali nekaj hudega. In res, ob dveh in pol zjutraj so se odprla vulkanska žrela in velika ognjena krogla je švignila tri tisoč metrov visoko v zrak. Nato se je trikrat vsulo žareče kamenje, lava in pepel iz ognjenika na spo-

daj ležeča naselja. Nekatera je pepel pokrtil dvajset metrov na visoko. Podzemski potres je razburkal jezero in valovi so kar odplavili dve večji vasi. Ob jezerskem bregu se je odprla zemlja in je pogoltnila vasi Alosos in Kabog s petsto prebivavci. Na stotine kvadratnih kilometrov kokosovih plantaž je uničenih pod pepelom. Prava apokaliptična noč! Okrog 85 tisoč ljudi je začelo iz vse ognjeniške okolice bežati kot brez uma. Dosti se jih pa ni moglo več rešiti. Po uradnih poročilih je 630 mrtvih. Časnikarji pa poročajo, da jih je že več kot dva tisoč. Boje se, da bo to število še narastlo. Vse prebivavce z otoka in bližine jezera so oblasti evakvirale, ker se boje, da bo vulkan še bruhal oženj in smrt.

MUSSOLINIJEV ZAKLAD

Angleški konservativni dnevnik »Daily Telegraph« je objavil včeraj članek o dozdavnem Mussolinijevem zakladu, ki so ga baje skrili ob koncu vojne. Kot piše omenjeni list, znaša vrednost tistega zaklada približno osem milijard lir. Zaklad sestoji baje iz zlata, draguljev, slik in dragocenih dokumentov.

»Daily Telegraph« trdi, da so skrili ta zaklad, po informacijah, ki jih je dobil, v neki hišici na obali v Romagni, nedaleč od Predappia, Mussolinijevega rojstnega kraja. Družina, ki stanuje v tisti hišici, baje nič ne ve o vsej zadevi.

NOVO LETO V IZRAELU

V Izraelu so obhajali 26. t. m. zvečer začetek novega leta, ki je 5726. po svetopi-smemskem koledarju. Novoletni praznik se je začel po starodavni judovski liturgiji v mraku in v vseh sinagogah, ki so bile polne vernikov, so ga obhajali s petjem himne »Shoffar«, kar pomeni »Dan kozoroga«. Po tradiciji sledi prazniku judovskega novega leta desetdnevno razdobje posta in pokore, ki se zaključuje z velikim postom »Yom kippur«.

NOVE POKOJNINE

13. septembra so pričeli izplačevati povišane starostne pokojnine zavoda INPS. Za minimalne pokojnine znaša povišanje 30% od 1. januarja dalje, za navadne redne pokojnine pa 20%.

Povišane invalidnine bodo pričeli izplačevati 13. oktobra, 13. novembra pa starostne pokojnine kmetom in splovinarjem.

Z Goriškega

RAZGOVOR V ŠTEVERJANU

Deželna odbornika za javna dela in programiranje, Masutto in Cocianni, sta v ponedeljek popoldne obiskala tri občine v goriški pokrajini, med njimi Števerjan, kjer sta imela razgovor z županom Klanjškom in skupino občinskih odbornikov in svetovavcev. Razgovora se je udeležil tudi deželni svetovavec Slovenske skupnosti, dr. Škerk. Govorili so o asfaltiranju in ureditvi cest, o gradnji dveh hiš z 12 stanovanji, o javni razsvetljavi ter o vodovodu in o dobavi vode. Govorilo pa se je tudi o popravilu šole in otroškega vrtca.

Plešivo:

ODLIKOVANI VINOGRADNIKI — ŠOLA

V soboto so razdelili nagrade razstavljalcem na VIII. vinski razstavi v Trzinu. Vinogradniki iz Plešiva so tudi prejeli odlikovanja in sicer naš znani trtorjec in kletar Vladimir Gradnik kar prvo nagrado, zlato svetinjo in diplomo. Razstavil je izbor svojih najboljših vrst tokaja, traminca, pinota, sovinjona, merlota in kaberneta.

Priznanje je prisodila komisija izvedenecv tudi našemu sosedu Keberju za njegove vinske vrste. Odlikovanja pomenijo priznanje vsej naši okolici, ki prideluje izbrana vina.

Naši vaščani pa se ne brigajo samo za umno in uspešno gospodarstvo, pri srcu jim je tudi prava vzgoja njihovih otrok. Tu gre za vprašanje slovenske osnovne šole. Nekaj časa so naše otroke vozili v Krmin v italijanske razrede. Letos upamo, da se bo zopet odprla šola na Plešivem. Občinska uprava, ki zagotavlja enake pravice vsem, bi morala poskrbeti, da se bodo otroci slovenskih staršev iz Krmina vozili na Plešivo v slovensko državno šolo in ne obratno slovenski otroci od nas v Krmin v drugojezično.

Razveseljivo dejstvo je, da bo letos vendarle nekaj otrok vpisanih v našo osnovno šolo. Prav bi bilo, da bi obiskovali to šolo tudi otroci slovenskih staršev iz Krmina. Občina bi morala poskrbeti za prevoz šolarjev. Obratno se je to že zgodilo, ko so prevažali naše otroke v Krmin v drugojezično šolo.

Od nove učiteljice, ki je v glasu dobre učne moči, pričakujejo starši, da bo materska in skrbna vzgojiteljica otrok.

Štmaver:

ODREZANI OD MESTA

Deževje v ponedeljek in torek je tako namočilo zemljo, da se je blato in kamenje usipalo v velikih usadih na ceste. Zgornja pot od Vinčiča proti Koštabonu, že tako slaba in ozka, je zasuta od zemeljskega plazu in je oblast začasno zaprla za promet vso cesto vzdolž Pevmice. Prebivavci morajo hoditi po dolgih ovinkih skozi Štmaver. Pa tudi pri nas so ceste podobne razritim hudourniškim strugam. Prehod v mesto je bil prve dni po deževju skoro nemogoč. Morda se bo kaka oblast le zganila, da bo začela te ceste res temeljito popravljati in jih ne samo posipati z lopato gruščja, potem pa jih bahato imenovati »ceste grozdja in češenj«. Za promet je zaprt tudi drugi del te takojmenovane ceste, in sicer pod Števerjanom, pri kilometrskem kamnu 3000. Prehod je nevaren še za pešce. Cesta bo zaprta za vse vrste vozil do 12. prihodnjega meseca.

Rajenje povzročila zažeb raka na pljučih

Svetovna zdravstvena organizacija Združenih narodov (WHO) je objavila vznemirljivo poročilo, podkrepjeno s statistikami, o zvišanju števila smrtnih primerov zaradi pljučnega raka. Število obolelih na pljučnem raku se je v desetletju 1952-1962 znatno povečalo tako v Evropi kot v severni Ameriki. V Evropi se je število smrtnih primerov zaradi pljučnega raka v tem razdobju celo podvojilo, v Združenih državah pa je naraslo za 60 odstotkov in v Kanadi za 55 odstotkov.

Statistike dokazujejo, da se je v nekatere države število primerov pljučnega raka pri moških povečalo petkrat bolj kot pri ženskah, kar dokazuje, da je eden izmed glavnih vzrokov pljučnega raka tobak, ker moški pač več kade kot ženske. Na vsakih milijon prebivavcev v Italiji je prišlo leta 1962 164 smrti zaradi pljučnega raka. Toda na vsakih milijon moških je bilo istega leta v Italiji 279 smrtnih primerov zaradi pljučnega raka, na vsakih milijon žensk pa le 54.

Največ smrtnih primerov zaradi raka na pljučih je v zahodnem Berlinu. Na milijon prebivalcev jih pomre tam iz tega vzroka 556 na leto. Najmanj pljučnega raka v Evropi pa je na Portugalskem in na Norveškem.

Grozna nesreča na Krasu

V torek, 28. t. m., se je nekaj po sedmi uri zjutraj zgodila na cesti Sežana-Postojna strašna prometna nesreča, ki je doslej že terjala štiri smrtno žrtve. Na blagem ovinku pri Senadolicah — cesta pa se na tem mestu precej ostro vzpenja (med Štorjami in Senožecami) — sta se srečala avstrijski tovornjak s prikolico, naložen z deskami, in avtobus, ki vozi na progi Nova Gorica-Sežana-Ljubljana. Ko sta bili vozili vstric, je tovornjakova prikolica iznenada z zadnjim delom tresčila v avtobus in ga dobesedno razparala. Dva potnika sta bila na mestu mrtva, dva pa sta kmalu potem umrla v bolnišnici. V avtobusu je bilo kakih 30 potnikov, ki so bili vsi hujše ali lažje ranjeni.

Vest o strašni nesreči se je bliskovito razširila po Krasu, ker so bili vsi potniki iz teh krajev. Zdi se, da je nesreča nastala zaradi spolzke ceste in zaradi okvare na zavorah tovornjakovega priklopnika.

Na morju pred Ravenna je v torek pogorel bager za iskanje zemeljskega plina na morskem dnu. Pri tem so našli smrt trije delavci. Na premični platformi je delalo 38 tehnikov in delavcev, ki so najprej zaman poskusili pogasiti požar, nato pa so poskakali v razburkano morje. Reševalci so jih potegnili 35 iz vode nepoškodovane, trije delavci pa so utonili.

Tržaškega

ABSURDNA ZAMISEL

Predsednik Ustanove tržaškega industrijskega pristanišča inž. Visintin je pred dnevi ob odprtju nekega podjetja v Žavljah med drugim izjavil, da je dal pobudo za razlastitev 3.600.000 kv. m. zemljišča, ki se nahajajo na tržaškem Krasu, in sicer

Dolina:

RAZPRAVA O ŠOVINISTIČNIH IZGREDIH IN RAZLAŠČEVANJU ZEMLJIŠČ

V sredo se je na županstvu v Dolini sestali občinski svet in razpravljali o resolucijah, ki so jih predložili predstavniki posameznih političnih skupin in občinski odbor. Vse resolucije pa so obravnavale dve vprašanji: šovinistične in protislovenske izgrede ob preosnovi tržaškega občinskega odbora in razlaščevanje zemljišč v zvezi z gradnjo naftovoda Trst-Bavarska.

O šovinističnih izgredih so predložili resolucije predstavniki Slov. skupnosti, komunistične in socialistične stranke. Medtem ko se je resolucija Slov. skupnosti omejevala na ostro obsodbo šovinističnih in protislovenskih izgredov in tudi pozitivno ocenjevala vstop Slovencev Hreščaka v tržaški občinski odbor, sta ostali resoluciji vsebovali tudi politično oceno preosnove same. Ta ocena je za socialiste pozitivna, za komuniste pa ne.

Predstavniki Slov. skupnosti so se sicer trudili, da bi prišlo do enotnega besedila resolucije, kar pa se jim ni posrečilo, ker so komunisti in socialisti vztrajali pri svojih strankarsko političnih gledanjih, četudi sta tudi ti resoluciji obsojali šovinistične in protislovenske izgrede, ki so jih ob preosnovi tržaškega občinskega odbora uprizorili fašisti in drugi desničarji.

eKr je bil sporazum nemogoč, je vsaka skupina svetovavcev glasovala za svojo resolucijo.

Zelo zanimiva je bila tudi razprava v zvezi z resolucijami o razlaščanju zemljišč. Kot smo že poročali, so predstavniki Slov. skupnosti že davno predložili dve resoluciji o tem važnem vprašanju in zahtevali tudi sklicanje izredne seje občinskega sveta, kar pa je občinski odbor očitno omaloževal, ker bi drugače prej sklical sejo sveta. O tej zadevi pa je končno tudi odbor predložil svojo resolucijo, ki jo je na seji v sredo obrazložil župan Lovriha.

Resolucijo Slov. skupnosti je v daljšem in temeljitem govoru obrazložil svetovavec dr. Lojze Tul. Njegova izvajanja so bila tako temeljita in pravno neoporečna, da je sam župan predlagal, naj se seja prekine in razprava odloži na prihodnjo sejo, ki bo v sredo, 6. oktobra.

POČIVA V DOMAČI ZEMLJI

Tržaškim Slovincem je ostal v lepem spominu odvetnik in politik dr. Ivan Marija Čok. Zapustiti je moral rodno zemljo in je umrl v tujini.

Dne 16. julija se je pokojnikova soproga vrnila z otroki domov. S seboj so prinesli posmrtno ostanke dr. Čoka in so ga položili k večnemu počitku na pokopališču na Katinari. Izpolnila se mu je srčna želja, da počiva v domači zemlji.

med Opčinami in Prosekom. Na tem področju, ki spada delno pod tržaško, delno pa pod zgoniško in repentaborsko občino, naj bi nastala nova industrijska cona, se pravi tovarne in druga podobna podjetja.

Po zamisli inž. Visintina — pri tem nastane vprašanje, kdo mu sploh daje takšno oblast in pristojnost, da javno napoveduje tako važne stvari — bi se moral Trst, ki je zaradi neposredne bližine državne meje že tako zelo utesnjen, zdaj še obdati z vrsto tovarniških dimnikov, tako da bi res ne mogel več dihati.

Industrializacija tržaškega Krasa bi tudi imela svoje škodljive posledice za naš slovenski živelj. Poleg gospodarske škode, ki bi jo slovenski posestniki imeli z razlastitvijo zemljišč, bi industrializacija tudi korenito spremenila narodnostno sestavo naših krajev, in sicer na škodo Slovencev.

Zato od pristojnih organov in ustanov upravičeno zahtevamo, naj povedo o zamisli in napovedi g. Visintina svoje mnenje, oziroma da spravijo celotno vprašanje v razpravo pristojnih občinskih svetov.

SLUŽNOSTNA PRAVICA ZARADI NAFTOVODA

Po prizadevanju občinskih uprav z Repentabra in iz Nabrežine se je končno zvedelo, kako namerava družba SIOT, ki bo zgradila naftovod Trst-Bavarska, rešiti vprašanje postavitve naftovodne cevi po našem Krasu.

V breme parcel, po katerih bo speljan naftovod, namerava družba vknjižiti služnostno pravico, za kar ponuja določeno odškodnino. Naftovodna trasa naj bi bila široka 25 metrov, služnostna pravica in s tem tudi ustrezna odškodnina pa bi se omejila le na 10 m širok pas zemljišča.

O služnostni pravici, odškodnini in drugih pravicah ter dolžnostih bi družba sklenila z lastniki posameznih parcel notarsko pogodbo. Hkrati pa bi se družba tudi sporazumela z lastniki zemljišč o višini škode, ki bo nastala zaradi del samih.

Pri celotni zadevi je še najbolj važno, da družba ponuja kmetovavcem smešno nizke odškodnine. Zaradi tega je prav, če se prizadeji lastniki zemljišč posvetujejo z Odborom za pomoč razlaščencem ali s kakim drugim strokovnjakom, preden podpisujejo kakršenkoli obrazec, ki bi jim ga predložili funkcionarji družbe.

SMRT DVEH SLOVENSKIH IZOBRAZENCEV

Dne 17. t. m. je v Ljubljani umrl odvetnik dr. Fortunat Mišketič. Pokojnik, ki mu je bilo 77 let, se je rodil v Trstu, kjer je tudi začel izvrševati svoj poklic. Po prvi svetovni vojni je več let živel in delal v Celju. Leta 1945 se je vrnil v Trst, zadnja leta pa je živel v Kopru. Na Tržaškem je več let predsedoval Glasbeni Matici in se tudi ukvarjal s publicistiko. Pokopali so ga v nedeljo, 20. t. m., na pokopališču v Kopru.

V Ljubljani je konec prejšnjega tedna iznenada umrl dr. Frančko Gruđen, zobozdravnik iz Nabrežine. Bil je nabrežinski

rojak, kjer se je rodil pred 70 leti. Po prvi svetovni vojni se je umaknil iz rodne kraja in živel v Jugoslaviji. V domačo vas se je vrnil po vojni in imel svojo zobozdravniško ambulanto. Pokopali so ga v nedeljo, 26. t. m., na pokopališču v Borovnici.

Dr. Frančko Gruđen je bil brat pesnika Iva Grudna.

Obema slovenskima izobražencema naj sveti večna luč. Družinama in sorodnikom izrekamo globoko občuteno sožalje.

VPISOVANJE V BALETNO ŠOLO

Po prizadevanju neumornega prosvetnega organizatorja Stanka Birse bodo v Barkovljah sredi oktobra odprli baletno šolo za slovenske otroke s Tržaškega. Šolo bo vodil priznani strokovnjak A. Willes.

Starši, ki žele, da bi se njih otroci pravilno telesno in duševno razvijali, naj se čimprej zgledajo v prostorih prosvetnega društva v Barkovljah, ul. Cerretto 12, kjer bodo prejeli vsa zaželenja pojasnila o vpisu v šolo in njenem bodočem delovanju.

Uradne ure: vsak delavnik od 16. do 18.

CESTITAMO!

V torek, 28. t. m. je na konservatoriju »Tartini« v Trstu z odličnim uspehom diplomirala za profesorja klavirja gđ. Teodora Ferluga iz Trsta. Imenovana je letos maturirala na slov. klasičnem liceju tudi z odličnim uspehom. Gđ. Fedori iskreno čestitajo njeni profesorji, znanci in prijatelji.

Beneška Slovenija

Humin:

ZBOROVANJE FURLANSKIH JEZIKOSLOVCEV

V NEDELJO je senator Pellizzo odprl tu 42. zborovanje društva »Società filologica friulana«. Udeležilo se ga je dosti furlanskih kulturnih delavcev, ki so poslušali razprave o furlanski zgodovini in kulturi. Nastopale so tudi folklorne skupine. Ves spored, kakor tudi predstava zanimivega Gortanovega dela »Vita e arte in Carnia«, je preveval duh utrjevanja in enotnosti furlanskega ljudstva. Duhovi so se nekoliko razburili ob predlogih, naj se v Vidmu ustanovi višja učiteljska fakulteta (Magistero) in celo medicinska fakulteta. Prvi predlog je soglasno prodril, drugi pa ne, ker so nekateri udeleženci ugovarjali, da to vprašanje ne spada v okvir filološkega društva. Vendar se tudi iz takšnih predlogov razbere, da bi želeli imeti Videmčani vodilno vlogo v deželi.

Omeniti je še treba, da so na kongresu podelili odlikovanje znanemu furlanskemu zgodovinarju in domoljubi duhovniku Marchettiju, ki zagovarja samobitnost Furlanov in tudi Slovencev v videmski pokrajini.

Lužnice:

DAN NESREČ

V nedeljo zjutraj se je pripetilo na železniški progi pri Lužnicah in na cesti pri Lipalji vesi par hudih prometnih nesreč, ki so povzročile veliko gmotno škodo, k sreči pa le nekaj lahko ranjenih.

Okoli dveh in pol zjutraj je vozil dolg tovorni vlak s štiridesetimi vozovi iz Pontebne proti Trbižu. Pri izhodu iz postaje Lužnice je trčil v lokomotivo, ki je bila ustavljena na tiru. Strojniku se je sicer posrečil, da je vlak hitro zavrl, vendar je nastala precejšnja škoda na obeh lokomotivah. Stirje železničarji so bili ranjeni.

V NOVO UPRAVNO DOBO

Odmevi pogajanj in zakulisnih borb za sestavo občinskega in pokrajinskega odbora že ponehujejo. Po več kot treh mesecih se bo začelo tudi na goriškem županstvu in na pokrajini redno odborovo poslovanje in bodo znani delovni programi za novo petletno uradno dobo. V najkrajšem času bosta zaprisežena župan Martina in ponovno izvoljeni pokrajinski predsednik dr. Bruno Chientaroli.

Glede novih odborov je treba poudariti dvoje dejstev, ki dajeta upanje za dober napredek v bodočih upravah. Prvič, da se je okrepila povezava skupin leve sredine z izključitvijo skrajnih desnih strank od misinov do liberalcev, ki še vedno vidijo v napadanju in odvrčanju Slovencev od javnih zadev svojo bistveno patriotsko dolžnost. Za našo etnično skupino je pa še bolj pomembna vključitev slovenskih zastopnikov v oba odbora. V občinskem svetu sedijo štirje Slovenci, v odboru pa odvetnik Sfiligoj s posebnim resorjem, čeprav so temu nasprotovali poleg desničarskih strank v začetku tudi socialni demokrati. Potrebo in pravico Slovencev v občinskem odboru je poudaril v svojem nastopnem govoru tudi župan Martina.

V pokrajinskem svetu je zastopana naša etnična skupina z dvema svetovavcema, Markom Waltritschem in Martinom Kranerjem. Prvi, izvoljen na socialistični listi

- *Hanalska dolina*

Progo so popravili šele po petih urah in so imeli vlaki velike zamude. Komaj se je končal alarm na progi, so že tulile sirene na glavni cesti med Lipaljo vasjo in Lužnicami. Proti Trbižu je vozil tovornjak s priklopnikom, poln sodov bitumina. Za njim je drvel drugi tovornjak, obložen z jeklenimi cevmi. Ta je skušal na ovinku prvega prehiteti. Medtem je privozil z nasprotne strani tretji tovornjak s Koroške, ki je silovito trčil v drugega in ga potisnil na strmino nad Belo. Ves jekleni tovor se je zrušil v vodo. Tovor s koroškega vozila se je pa zvrnil na cesto in je poškodoval prvi tovorni avto po vsej levi stranici. Kabini dveh tovornjakov sta bili popolnoma stisnjeni. Prav po čudežu so šoferji odnesli le lažje praske, gmotna škoda pa je velika. Promet na cesti je bil več ur ustavljen.

Vzrok obeh nesreč pa je bila vsekakor neprevidnost.

Fojda:

HUDA NADLOGA

Niso dovolj slabo vreme, povodnji in toča, še divja zverjad nad dela škodo. Že dve leti se pojavljajo po naših krajih divji prašiči, ki rijejo po krompirjevih in koruznih nasadih. Največ škode so napravili tropi divjih prašičev okoli Čanebole in Račaka. Vedno več jih je in se priklanjajo celo do vasi. Samo enemu kmetu iz Praprotnega so uničili nad petdeset stotov koruze. Posestniki se obračajo na oblasti, da bi na kakšen način pregnale te škodljivce. Doslej pa še vedno brez uspeha. Ne ve se še, ali bodo prizadeti sploh prejeli kako odškodnino.

V nedeljo so obhajali vaščani zaselka Vile (Costalunga) pomembno slovesnost. Po spominski maši so odkrili ploščo devetim partizanom, katere so nemški in fašistični divjaki žive zažgali v neki vaški hiši.

bo tudi vodil kot odbornik oddelek za pokrajinske nameščence.

Spremembe so se pri prvi seji izvršile v sklopu demokristjanskih odbornikov. Namesto dr. Marchesinija, ki je odstopil zaradi bolezni, je prišel v odbor prvi na listi neizvoljeni kandidat Giovanni Vezil.

Tudi na pokrajinski seji sta predsednik Chientaroli in demokristjan Pecorari poudarjala, da je važno, da so pritegnjeni k sodelovanju in odgovornosti v javnopravnih organih tudi Slovenci.

Naloga izvoljenih slovenskih zastopnikov bo tudi pobijati sleherni pojav diskriminacije in uveljaviti jezikovne pravice tudi v občinskih in pokrajinskih uradih.

Dosedanji župan Gallarotti se je prejšnji teden poslovil od vseh cerkvenih in državnih predstavnikov, katerim je tudi izročil poročilo o delovanju prejšnje občinske uprave. Zadnji poslovilni obisk pa je namenjen starim in onemoglim občanom v mestnem zavetišču.

† NADŠKOF AMBROSI

V nedeljo zjutraj je umrl po dolgi bolezni v samostanu Thiene pri Vicenzi prejšnji goriški nadškof mons. Hiacint Ambrosi.

Goričani se še dobro spominjajo častiljivega starčka z dolgo belo brado, ki je vodil našo nadškofijo od leta 1951 do leta 1962. Po rodu je bil Tržačan iz šentjakobskega mestnega okraja, kjer se je rodil v preprosti družini leta 1887. Po njegovih žilah se je delno pretakala tudi naša kri. Se kot deček je stopil v kapucinsko semenišče, kjer je nadaljeval študije do mašniškega posvečenja. Leta 1938 je bil povišan za škofa v Chioggi, odkoder je prišel po smrti nadškofa Margottija v Gorico. Njegovo pastirovanje sta odlikovali ponižnost in apostolska gorečnost. Za seboj je pustil blag spomin.

Mons. Ambrosija so na njegovo željo pokopali v četrtek v kripti stolne cerkve v Gorici.

CERKVENO IMENOVANJE

Z nadškofijskim odlokom je bil imenovan kurijski kancler in kanonik mons. Rudolf Klinec za kanonika - teologa goriškega stolnega kapitlja. To je četrto častno mesto v kapitlju za proštom, dekanom in skolastikom. S tem imenovanjem sta v kapitlju prosti dve kanoniški mesti.

Slovenci so zdaj zastopani v kapitlju z dvema kanonikoma, ki sta mons. Klinec in mons. Gregorec, ki pa je še vedno v bolnišnici. Medtem ko mons. Klinecu izražamo naše čestitke, želimo mons. Gregorcu, da bi kmalu ozdravel in nastopil svoje mesto.

NOVI SOLSKI NADZORNIK

Dosedanji didaktični ravnatelj slovenskih osnovnih šol dr. Friderik Lebani bo prevzel s 1. oktobrom posle nadzornika slovenskih in italijanskih ljudskih šol na Goriškem.

Posle didaktičnega ravnatelja bo pa dejansko opravljal še dr. Milan Brešan, ker bo Lebani formalno še ostal na istem mestu.

Iz Goriške

Sovodnje:

POMOČ DIJAKOM

Sovodnjsko županstvo je kot prvo izmed treh slovenskih županstev naše pokrajine sprejelo sklep za prispevke domačim dijakom. Potrebni in pridni šolarji, ki ne bodo imeli popravnih izpitov in ki obiskujejo enotno srednjo slovensko šolo v Gorici, bodo prejeli po 20 tisoč lir za nakup knjig in učil. Poleg tega bodo dobili še po 60 lir dnevno za 150 dni za prevozne stroške; oni z Vrha pa po 100 lir dnevno. Dijaki višjih srednjih šol pa bodo dobili isti prispevek za prevoze in 30 tisoč lir za knjige. Pogoji za podporo so stalno bivanje v občini in gotova davčna osnova. Prošnje je treba vlagati na županstvu, kjer dobe prizadeti tudi vsa potrebna pojasnila.

Prve tri dni tega tedna je živinozdravnik pregledal in cepil odraslo govejo živino. Cepljenje je bilo brezplačno.

Krmin:

PO SLABEM PRAZNIKU SE NESREČA

Letošnji praznik grozdja se je le napol izvršil po predvidenem sporedu. Nепrestani nalive je preprečil skoro vse tako skrbno pripravljene točke. Le skromno povorko alegoričnih voz so redki pogumni gledavci opazovali pod dežniki. Prireditelji so tudi razdelili nagrade nekaterim skupinam vozov. Vsi so pa odhajali s skrbjo, kaj bo še s tistimi par grozdi na trtah.

V torek popoldne je pa vse mesto pretresla novica o eksploziji v kapucinskem samostanu. Dva redovnika sta delala v delavnici. Med orodjem sta opazila čuden predmet. Dvajsetletni redovni novinec Zordan ga je vzel v roke, tedaj se je kovinska hruška — bila je ročna bomba Breda — razpočila in je redovnika razmesarila. Ob last raziskuje, kako je bomba zašla v samostansko delavnico.

NOV ZDRAVNIK

Na univerzi v Ljubljani je promoviral za doktorja zdravilstva g. Zivko Lupinc. Doktor je sin dolgoletnega poslovođe v Katoliški knjigarni v Gorici g. Stankota Lupinca in ge. Karle iz goriške družine Kocijančičevih.

Novemu doktorju čestitamo!

VEČERI OB SREDAH

Klub »Simon Gregorčič« bo začel letošnjo sezono predavanj in kulturnih sestankov v sredo 5. oktobra ob osmih in pol v klubski sobi, na Verdijevem korzu. Na sporedu je informativni razgovor o »Poslanstvu slovenskega gledališča«. Vmes bodo podajali tudi recitacije odlomkov iz tistih del, ki bodo prišla letos na oder.

IZIDI MATUR

Jesenske mature dijakov slovenskega liceja - gimnazije in učiteljskega so se tudi za goriške dijake končali v Trstu. Izdelali so vsi kandidati, in sicer z liceja: Figelj Antonija, Gravner Nadja in Terpin Robert. Z učiteljskega pa Mauri Natjuška in Hvala Stanislava. Vsem abiturijentom in novima učiteljicama čestitamo k uspehu.

SOLSKO OBVESTILO

Pouk na vseh slovenskih srednjih šolah v Gorici se bo pričel v petek 1. oktobra s šolsko mašo. Dijaki in dijakinja se zberejo ob 9. uri na šolah odkoder odidejo v spremstvu profesorjev v stolnico, kjer se bo darovala sv. maša ob 9.30. Redni pouk se bo začel naslednji dan.

Slovenske osnovne šole iz ulice Croce in Randaccio bodo imele skupno šolsko mašo v petek ob 9. uri v cerkvi sv. Janeza.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

„Božja planina” Metoda Turnška

Pri Slomškovi založbi v Celovcu — pod tem imenom se verjetno skriva le nov ganljiv poskus slovenskih pisateljev, da bi zamaskirali »samozaložbo« in tako rešili svoje dostojanstvo in čast slovenskega založništva v zamejstvu, ki je res sramotno neobčutljivo za izvirno novo slovensko knjigo — je izšla pred kratkim nova knjiga Metoda Turnška, zgodovinska povest »Božja planina«. Nastala jo je tiskarna Družba Sv. Mohorja.

Turnšek je označil to svojo povest za »višarsko«, ker je glavni motiv in rečica nit v njej nastanek božjepotne cerkve na Svetih Višarjah. Vendar je znal okrog tega jedra splesti živahno in zelo na široko razpredeno dogajanje, v katerem nastopa veliko število oseb, od najbolj preprostih do najbolj imenitnih. Poleg pastirjev, kmetičev in razbojnikov srečujemo v njej celo nadvojvode in visoke cerkvene dostojanstvenike, kot na primer oglejskega patriarha Ludovika. Geografsko zajema povest skoro vse slovenske dežele, težišče pa je postavljeno v kraje pod Svetimi Višarjami. Pisatelj je hotel podati čim pestrejšo in popolnejšo podobo dežele in ljudi, kjer so se razvijali dogodki, o katerih nam poročajo legende in ki so privedli do ustanovitve božje poti na Višarjah.

Pri vsakem stavku tudi čutimo, da so ti kraji, od nabrežinske obale do Zabc in Trbiža, Beneška Slovenija in Koroška pisatelju prav posebno pri srcu in da mu je dala snov njegove povesti edinstvena priložnost, da izpove to svojo ljubezen do tamkajšnjih ljudi in narave. Zato se povest bere kot pravi slavošpev tem krajem in Koroški v nekdanjih časih. Povest se namreč dogaja v sredi 14. stoletja. Vendar pa ni težko odkriti v njej bolj ali manj očitnih odsevnostov današnje miselnosti, kar vpliva tu pa tam rahlo anahronistično. Toda to opazi le posebno kritični bravec, kajti Turnšek zna pripovedovati tako zanimivo, značaji so tako živi in dogajanje tako razgibano in slikovito, da ogromna večina ljudi pri branju takih malenkosti niti ne opazi.

Preproste dogodke, ki jih je izluščil pisatelj iz legend in ljudske izročila — ne smemo pozabiti, da je Metod Turnšek tudi strokovnjak za zbiranje etnografskega materiala, starih legend, pesmi in navad — je vpletel v širok mozaik, v katerega sredini je prikazal podobe dvanajstletnega pastirčka desetnika Pavleja iz žabniških Rut, puščavnika Tinaca od Sv. Donata, ki je rezljal svetniške kipce (izrezljal je tudi kip višarske Matere božje) in plemenitega in pogumnega kmeta Rakarja iz Laz, ki je rešil puščavnika in njegove podobe pred razbojniki, ki so ga hoteli opliniti. Moč Turnškovega pripovedovanja je ravno v opisovanju preprostih ljudi, ki jih ima najrajši in s katerimi se čuti najbolj povezan, medtem ko izzveni njegovo opisovanje raznih mogočnikov, čeprav je zanimivo, skoro vedno nekoliko naivno. Vendar ne smemo presojati

te Turnškove povesti le z zgodovinskim merilom, ker pač ne gre za zgodovino, ampak za legendo v preobleki zgodovinske povesti, in vsa preprosta navtost, ki jo preveva, je popolnoma v skladu z osnovnim motivom in tonom; v tej navtosti, v tem prisrčnem, neposrednem slogu pripovedovanja je celo največji čas te povesti. V toplem, prisrčnem načinu pripovedovanja Turnšek sploh nima sebi enakega med današnjimi slovenskimi pisatelji. Malokdo ga tudi doseže po razgibanosti in plodnosti fantazije. Mirno lahko rečemo, da je ta povest po bogastvu fantazije, po živahnosti pripovedovanja in po nekaterih presenetljivo monumentalnih, skoro filmsko učinkovitih prizorih med najboljšimi Turnškovimi povestmi, če ne sploh najboljša. Kot biseri so vložene v tekst starodavne ljudske pobožne in romarske pesmi, katerih je avtor morda tudi sam nekaj zbral med ljudmi. Arhaični vsebini in tonu povesti je prilagojen tudi jezik, ki je močno arhaiziran in pobarvan z izrazi in oblikami iz nekdanjih dob in iz narečij.

Knjiga »Božja planina« pomeni zato zares dobro in zelo zanimivo branje, ki vzpodbuja plemenita čustva v bravcu in izbuja v njem ljubezen do slovenstva kot enega izmed izrazov plemenitega človeškega hotenja. Zato je škoda, da knjiga ni izšla pri kaki bolj znani založbi.

Na prodaj je tudi v slovenskih knjigarnah v Trstu.

»VELIKA POKOPALIŠČA POD MESECEM«

Založba »Il saggiatore« v Milanu je izdala v italijanskem prevodu znamenito knjigo Georgesa Bernanos »Velika pokopališča pod mesecem«. Bernanos je v tej knjigi, ki je izšla leta 1937, prikazal vzdušje nasilja in intrige demokracij v zvezi s špansko državljansko vojno. Knjiga je imela svoj čas tudi velik odmev v slovenski kulturni javnosti, zlasti v zvezi s krizo revije Dom in svet.

SARTROVA KNJIGA — »BESTSELLER« V NEMČIJI

Istočasno kot pri založbi Gallimarda v Parizu, ki objavlja vsa dela Jeana-Paula Sartra, je izšla njegova najnovejša knjiga, avtobiografsko delo »Les mots« (Besede), tudi pri znani hamburški založbi »Rowohlt« v nemškem prevodu Hansa Mayerja. Malokatero tuje delo je imelo v Zahodni Nemčiji toliko odmeva v kritiki in tudi v javnosti kot to Sartrovo novo delo. Ta opis »otroške dobe« filozofa eksistencializma so mnogi recenzenti pozdravili kot »vrhunsko literarno mojstrovino« tega pisca in tako ni čudno, da je ta knjiga na prvem mestu na seznamu nemških bestsellerjev; na drugem mestu je Hemingwayeva knjiga spominov, na tretjem pa zbrana dela Tucholskega.

83 let stari komponist Igor Stravinski je resno zbolel.

V Mexico City je umrl 90 let stari Julian Carrillo Trujillo, eden od vodilnih mehiških skladateljev.

Angleški skladatelj Benjamin Britten je dobil mednarodno glasbeno nagrado »Vihuri Sibelius«.

Poletna šola slovanskih študij v Bratislavi

Letos v avgustu so se na praški univerzi vršila že devet let predavanja in kurzi namenjeni univerzitetnim predavateljem, asistentom in starejšim slušateljem slavistik kakor tudi prevajalcem in drugim, ki se za take kurze zanimajo. Posebnost letošnje poletne šole je bila v tem, da je bila prvič ločena na dva dela; za bohemiste se je kurz vršil v Pragi, za slovake pa, letos prvič, v celoti v Bratislavi.

Bogati program bratislavskega dela kurza je bil izpolnjen s predavanji, jezikovnimi kurzi, obiski kulturnih in znanstvenih ustanov, društev, udeležbo na različnih kulturnih manifestacijah (filmi, glasbene prireditve) in s poučnimi zleti. Vsak dan so bila dvourni predavanja iz slovaškega jezika in eno ali dvourni predavanja, v katerem so univerzitetni profesorji bratislavske in brnenske univerze obdelovali posamezne teme iz zgodovine jezika, literature, slovaške kulture (glasba) ali slovaške zgodovine (pregleda slovaškega partizanskega gibanja). Vsak drugi dan v popoldanskih urah pa so bili fakultativni kurzi drugih slovanskih jezikov (češčine, poljščine, ruščine). Medtem ko so bila predavanja iz jezika deljena na dva kurza, za za-

četnike in nadaljevalce, so bila ostala predavanja skupna, le nekatera so bila taka, da smo se udeleženci razdelili na »filologe« in »literarne zgodovinarje«. Pri poučevanju jezika so predavatelji uporabljali sodobne metode učenja (težišče je bilo na konverzaciji in izbranih poglavjih slovaške slovnice, drugem tečaju tudi stilistike) kakor tudi moderne pripomočke (magnetofon). Poslušalci so dobili tudi za vsa predavanja razmnožene teze ali pa, pri pouku jezika, vaje in tekste.

Tudi izleti so imeli poučni značaj. Ogledali smo si Devín, Mikulčice, ter v dvodnevni ekskurziji vse važnejše kulturne in druge spomenike na trasi Bratislava-Trnava-Zilina-Martin-Banska Bistrica-Nitra-Bratislava, posebno arheološke postaje, kjer smo imeli strokovno vodstvo. Posamezniki so obiskali še nekatere druge kraje (Černý Kamen, Lednice, itd.).

Med ostalimi obiski moram na prvem mestu omeniti čudovit glasbeni večer, ki nam ga je na svojem domu pripravil največji sodobni slovaški živi skladatelj narodni umetnik prof. Eugen Suchonov, dalje sestanek z nekaterimi slovaškimi pisatelji in pesniki na sedežu njihovega društva, pogovor s predstavniki založbe SVKL (Slovenské vydavateľstvo krásnej literatury) ter obisk Slovaške Matice v Martinu.

Na ta letošnji prvi čisto slovaški tečaj se je prijavilo 19 udeležencev, od katerih dva nista prišla (Rus in srbska prijaviteljka), ki so zastopali (številka v oklepaju pomeni število udeležencev): Italijo (2), Jugoslavijo (5); od teh Slovenijo 2, Srbijo (1), Makedonijo (2), Madžarsko (3), Nemško zvezno republiko (4), Romunijo (2) in ZDA (1). Goriška je imela kar dva zastopnika; enega iz Gorice in enega iz Nove Gorice. Solo je vodil univ. prof. dr. Eugen Pauliny, predavali pa so profesorji, docenti, lektorji in asistenti bratislavske in brnenske univerze.

Študij in delo na šoli je potekalo v lepem mednarodnem vzdušju. Presenečeni smo bili ne le nad slovaško gostoljubnostjo in prijaznostjo, marveč tudi nad resnično zavzetostjo in vztrajnim delom slovaških kulturnih in drugih ustvarjalcev, ne najmanj nad razveseljivo odkritostjo in odprtostjo na vseh toriščih in vseh pogledih. Meni pa, primorskemu rojaku, je bilo kar toplo pri srcu, ko sem se srečal z ljudmi, deželo in kulturo naroda, ki smo ga primorski Slovenci spoznavali v težkih 20- in 30-tih letih po posredovanju dr. Andreja Budala, Franceta Bevka in drugih. V novih razmerah in pogojih, naših in njihovih, bi bilo prav, da bi se vsaj na kulturnem, posebej književnem področju spet srečali.

Marijan Brecelj

Ignazio Silone je doživel priznanje

Glavno letošnjo literarno nagrado »Marzotto« (na razpolago jo da namreč znani industrialec) v znesku 3 milijonov lir je dobil Ignazio Silone za svojo novo knjigo »Uscita di sicurezza« (Zasilni izhod).

S tem je končno dobil Ignazio Silone primerno priznanje za to svoje najnovejše delo, v katerem je opisal bridke izkušnje svojega begunstva v času fašizma. Dobil pa je tudi zadoščenje, ker so skrajno levo usmerjeni literarni krogi, ki odločajo o skoraj vseh velikih literarnih nagradah v Italiji, dosledno bojkotirali njegovo knjigo in jo takoj izločili iz del, ki so konkurirala za nagrade »Strega«, »Viareggio« itd. Baje zato, ker je Silone povedal nekaj »premalo spoštljivih« resnic o Togliattiju in o drugih voditeljih komunistične partije, s katerimi je nekdanj kot socialist sodeloval v boju proti fašizmu, a je doživljal razočaranja.

»Uscita di sicurezza« že nekaj tednov vodi na seznamu italijanskih »bestsellerjev« po anketah agencije »Ansa«. Prekosila je celo dela, ki so dobila glavne literarne nagrade in novo knjigo Alberta Moravie »L'attenzione« (Pozornost), čeprav so se Moravieva dela vedno najbolj prodajala. Zdi se, da so končno tudi italijanski bralci odkrili Siloneja in ga začeli ceniti tako, kakor ta veliki in izredno pošten pisatelj zasluži.

V stalnem gledališču v Aquili pa bodo igrali letošnjo gledališko sezono dramo Ignazija Siloneja z naslovom »Ed egli si nascose« (On pa se je skril). Drama prikazuje zgodbo iz protifašističnega gibanja v Abruzzih. Režiral bo Giacomo Colli. Delo to zdaj prvič igrano.

PESMI IVANA HRIBOVŠKA

Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu bo izdala pesniško zbirko Ivana Hribovška »Pesmi«. Gre za izbor pesmi bivšega visokošolca dunajske univerze Ivana Hribovška iz Radovljice, nekdanjega učenca škofovskih zavodov v Št. Vidu pri Ljubljani in sodravnika revije »Dejanje«, ki je bil leta 1945 ubit. Njegova pesniška zapuščina se je našla lani. Uredil jo je Tine Debeljak. Pesmi kažejo, da je bil Hribovšek nadarjen pesnik.

Knjiga bi bila morala iziti že pred nekaj meseci, a so jo zadržali, ker se je našla pri njegovih prijateljih v Avstraliji še ena beležnica njegovih pesmi iz leta 1939. Tako so v zadnjem hipu uvrstili vanjo tudi nekaj pesmi iz te beležnice.

Slovenska Matica je objavila v svoji zbirki »Razprave in eseji« kot osmi zvezek obsežno knjigo znanega slavista Jožeta Toporišča »Pripovedna dela Frana Saleškega Finžgarja«.

GOSPODARSTVO

Novi vinski zakon in alkohol v vinu

Po novem vinskem zakonu, ki je stopil v veljavo 23. septembra, mora vse vino v prodaji vsebovati 10 stopinj alkohola. Dosedaj je to veljalo samo za črna vina, od sedaj naprej velja tudi za bela.

Vina bodo vsebovala vsaj 10% alkohola če bodo dobljena iz mošta, ki je pokazal več kot 16.75% sladkorja. Iz vsakih 10 odstotkov sladkorja v moštu dobimo vino s 6% alkohola. Zato je prav lahko preračunati, koliko alkohola bo kazalo vino iz mošta z znanim odstotkom alkohola: število odstotkov sladkorja množimo z 0.6.

Ce pa vsebuje mošt premalo odstotkov sladkorja za vino, ki naj kaže 10% alkohola, mu moramo primešati sladkobe. Kuhinjskega sladkorja ne smemo primešati; to bi v kemičnem laboratoriju lahko ugotovili. Taka vina so namreč bolj redka, ker ne vsebujejo toliko kislin in drugih snovi kot vina iz čistega mošta. Zmotno je, če kdo misli, da ne sme dodati sladkorja iz sladkorne pese, pač pa da lahko doda trsnega, ali obratno. Dodati ne smemo nobenega, če hočemo imeti vino za prodajo. — Prešibkemu, to je premalo sladkemu moštu smemo dodati samo zgoščenega ali koncentriranega mošta, in sicer ne več kot za 2 stopinji alkohola. (Glej članek o »koncentriranem moštu« v zadnji št. Nov. Li-sta.)

Po novem vinskem zakonu se smatra naravno vino, ki vsebuje 8 ali manj odstot-

KRIZA FUNTA

Osrednje banke desetih največjih industrijskih držav so sklenile kupiti velike količine funtov šterlingov, da podprò tečaj britanske valute na svetovnem finančnem tržišču. Zaradi te operacije se je funt šterling takoj dvignil v razmerju z dolarjem na 2,79 in 11/32, kar je najvišji tečaj v zadnjih treh mesecih.

Pri tem je pomagala tudi Italija. Po drugi strani je Francija — kot poroča LE MONDE — odklonila pomoč.

kov alkohola, za vinček, torej ne za vino. Takega vina se ne sme popraviti za zvišanje odstotkov alkohola in se ga tudi ne sme hraniti v istem prostoru, kjer je vino za prodajo.

Opozarjamo, da je novi vinski zakon zelo strog in so predvidene zelo visoke kazni, ki že za najmanjše prekrške kmalu presežejo 100.000 lir in se prav kmalu dobi tudi kazen milijon lir ali še več. Torej pozor!

VALUTE IZ TUJSKEGA PROMETA

Turistična bilanca v Italiji je v prvih sedmih mesecih letos zabeležila valutni priliv 411,5 milijarde lir. To pomeni porast za 32,4% v primeri z istim časom lani, kar je nov rekord.

Število turistov v gostinskih obratih je naraslo na 4 milijone 810 tisoč ali za 5,4% ter število nčitev za 6,7%.

Porast življenjskih stroškov

ISTAT (Osrednji statistični institut) poroča, da se je indeks življenjskih stroškov od konca julija 1964 do konca letošnjega julija povišal za 4,1 odstotka. Konec letošnjega julija je znašal 125,3 z osnovo 100 v letu 1961. Cene na debelo so se v omenjenih 12 mesecih dvignile za 1,6 odstotka.

Po drugi strani so plače v kmetijstvu napredovale za 11,1 odstotka, v industriji za 9 odstotkov, v trgovini za 12,3 odstotka ter v prometu za 7,9 odstotka.

TEŽAVNA PREOSNOVA GLEDE DRŽAVNIH URADNIKOV

Vlada in sindikati nadaljujejo pogajanja o preosnovi državne uprave ter položaja državnih uslužbencev, včevši avtonomna podjetja, kot so državne železnice, pošta in brzojav.

Sindikalni zvezi CISL in UIL zahtevata razširitev določb glede 20-odstotnega znižanja števila višjih uradnikov na vse katego-

AMERIKANCI NA RAZSTAVI MLEČNE ŽIVINE V CREMONI

Na septembski razstavi mlečne živine v Cremoni so imeli poseben oddelek tudi Amerikanci. Predvsem so razkazovali svoje moderne sisteme in pripomočke za krmljenje goveje živine. V zadnjih treh dneh razstave so izstavili nekoliko goved ameriško-frizijske pasme, ki bodo seveda ostala v Italiji, saj je uvoz živali te pasme v krepkem porastu: v petletju 1959-1963 so uvozili v Italijo letno po kakih 50 teh goved, lansko leto pa 700 in v prvih 4 mesecih tega leta kar 500.

Seveda uvažajo samo živali z dobrim rodovnikom.

4 MILIJARDE ZA OŠKODOVANE PO NEURJU

Deželna uprava Furlanije-Juljske Benečije je sklenila nakazati v sedanjem finančnem letu štiri milijarde lir za pomoč žrtvam slabega vremena. Naslednja leta bodo podpore znašale po pol milijarde lir.

Deželni svet je imel o zadevi izredno sejo ter je vzel v pretres tri zakonske osnutke, katerih eden se tiče ustanovitve posebnega solidarnostnega sklada.

rije. Nikogar ne bodo odpustili, pač pa ne bodo krili izpraznjenih mest. Ugodnosti preosnove naj bi razširili še na ostale uradnike.

CGIL pa hoče obiti sklep vlade, da se po poenotenju plač in zadnjih poviških ne bodo dvignile plače državnih uradnikov do leta 1967. Socialisti se ne strinjajo s komunisti v CGIL glede preosnove.

PORABA UMETNIH GNOJIL V ITALIJI

Ko je mogočni val gospodarske krize zaplaval po Italiji in posebej po kmetijstvu, se je takoj znižala poraba umetnih gnojil. Izgleda pa, da val krize splahneva, ker opazamo že od lanske jeseni ponovno zanimanje kmetovalcev za umetna gnojila in se njihova poraba zopet dviga. To je bilo mogoče opaziti zlasti v prvi polovici letošnjega leta. Poraba fosfatnih gnojil se je zvišala na skoraj 5 milijonov stotov ali za skoraj 15% v primeri z lanskim letom.

Poraba kalijevih gnojil je v Italiji sorazmerno nizka, a se je letos zvišala za 126% na 512.000 stotov. Poraba sestavljenih gnojil se je zvišala v prvi polovici l. za 30% na 6.4 milij. stotov.

Podroben pregled porabe umetnih gnojil kaže, da Thomasova žlindra izgublja na odjemalcih, kakor tudi vsa kalijeva umetna gnojila, ki niso kalijevi sulfati.

PRODAJA NAMIZNEGA GROZDJA

Letos gre iz Italije znaten izvoz namiznega grozdja v Avstrijo, Švico in Zahodno Nemčijo, ki so klasične — redne in velike — odjemalke. Med izvoženimi sortami prednjačita sorti »Italia« in »Regina di Puglia«, precej vpoštevani sta tudi »Regina delle vigne« in »Cardinal«. V navedenih državah so dosežene cene skoraj enake in se sučejo med 120 in 160 lir za kg. — Seveda gre nekaj namiznega grozdja tudi v ostale države: v Francijo, Belgijo, Anglijo, Dansko in Švedsko. — Velika večina izvoženega grozdja pride iz južnih provinc, zlasti iz province Bari.

Težave gospodarske reforme v Jugoslaviji

Jugoslovanske oblasti se še dalje z administrativnimi ukrepi borijo proti dviganju cen. Zaradi dviganja cen in zastoja pri plačah ima prebivalstvo manjšo kupno moč. Posledice tega so se že pokazale ter so na primer nakupi živil padli za 39 odstotkov. Nakupi so se zmanjšali tudi na sektorju dobrin trajne potrošnje, zlasti kar zadeva gospodinjske stroje.

Kot poroča beograjska »BORBA«, so se nekatera podjetja skušala rešiti iz težav na kaj enostaven način s tem, da so povečala proizvodnjo z dvigom delovnih norm brez povišanja plač. To je privedlo v večjem številu podjetij do takojmenovanih izostankov z dela ali do stavk. Iz Maribora poročajo, da so zaradi stavk več delavcev odpustili.

MONOPOLIZEM KMETIJSKIH ZADRUG V JUGOSLAVIJI

V razpravah o gospodarski reformi v Jugoslaviji dalje posvečajo posebno pozornost

monopolizmu kmetijskih zadrug, ki so večinoma nerentabilne ter s posredništvom dvigajo cene, namesto da bi pomagale pri povečevanju proizvodnje.

Samo ljubljansko DELO opozarja, kako so kmetijske zadruge nerentabilne, ker se v njih ne dela tako, kot delajo individualni kmetje. Število govedi v Sloveniji iz leta v leto pada. Odkupne cene so namreč nizke, ker zadruga pristavi h kilogramu mesa svoj lonček za maržo, medtem ko so prodajne cene maksimalno določene. Podobno je z mlekom in na Krasu z vinom. Tako na primer zadruga KRAS v Sežani skuša znižati kmetu ceno terana v kleti z omalovaževanjem pridelka, medtem ko potem posredniki prodajajo vino potrošnikom po veliko višjih cenah.

Miha Marinko je v »Glasu Gorenjske« opozoril, da zadruge kupujejo od kmetov pridelke le zaradi marže, kar je navadna špekulacija. Reforma bi morala tudi te stvari urediti.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

Ministrski predsednik Mussolini je povabil na razgovor v Rim videmskega, tržaškega in istrskega prefekta. Sestankov so se udeleževali tudi ministri, podministri in višji uradniki. Prvi uspeh sestankov je bil, da je prefekt Pisenti dokončno šel.

Pisenti je ob odstopu naslovil na vse občine, na fašiste in na oblastva poslovilna pisma, v katerih se jim zahvaljuje za pomoč in jim želi najboljše. »Primerno je, da se tudi mi od njega poslovimo, kajti Pisenti spada brez dvoma med osebnosti, ki bodo ostale v zgodovini goriških Slovencev,« je zapisal nek naš list.

175. Dr. E. BESEDNJAK

»Bodoči zgodovinar bo lahko poročal, da sta slovenska in hrvaška manjšina v letu 1923 zgubili svoje šole, da je bil njun materni jezik izgnan iz občinskih uradov, iz državnih oblastev in sodnij, da je v tem letu izšel odlok o dvojezičnosti našega časopisa.«

»V tem času so se izločili iz zdravega slovenskega ljudstva izdajalski liki kot Peternelj, Obljubek Franc, župan iz Kojškega, Musnik Franc, Jerkič Josip, učitelj v Sv. Križu, Vodopivec Andrej iz Dornberga, Tinta Alojz, župan iz Anhovega, Kralj Ivan, veleindustrialec iz Kanala itd.

Ti liki so delo gospoda Pisentija. Nam ni dovoljeno ljubiti in gojiti domačo kulturo, Italijanom pa je to ne samo dovoljeno, ampak vlada krepko podpira vsako kulturno zadevo. Zato bomo zavedni Slovenci z vsemi

silami od roda do roda klicali vladi: Dajte nam enake pravice! Dajte nam slovenske šole, kulturno svobodo, popolno enakopravnost v državi.«

»Dokler nam teh osnovnih pravic, ki so zapisane v božjih postavah in tudi v človeških zakonih kulturnega sveta, ne priznate v dejanju, so vse lepe besede o enakih pravicah in dolžnostih puhle in neresnične. Če bijete že nas, ne bijte tudi zgodovinski resnici v obraz. Kajti resnica je mogočna gošpa, njeni sodbi nihče ne uide!

O značajnosti in poštenju občinskih komisarjev, ki se drznejo izdajati se za Slovence, naj sodijo bravci sami,« — je zapisal isti list.

V listu Il Lavoro je napisal italijanski pisatelj Pietro Gobetti članek, v katerem govori z največjim zaničevanjem o županu Obljubku, ker je proslavljal na Travniku v Gorici fašistovsko revolucijo. Obljubek je zvesta podoba »podanika Franca Jožefa«, je idealni vzorec podložnika, kakor »hrepni po njem naš predsednik.« Tako popolni vzorci se morejo »najti samo med Slovenci v Julij-ski Krajini.«

To je delo Pisentija in to je vzrok, zakaj je moral iti.

GORIŠKA STRAŽA SE VRNE V GORICO

Podprefektura v Gorici je povabila dr. Besednjaka na razgovor in mu javila, da je vsled sklepa vladnih oblastev dovoljen Goriški Straži povratek v Gorico.

Kvestura je prevzela jamstvo, da bo glasilo goriških Slovencev varno pred vsakim

nasiljem, kakor to določa in zapoveduje zakon.

»Dane svobode se bomo poslužili in se vrnili prve dni januarja v Gorico,« je zapisal naš tedanji list. »S tem je končano desetmesečno pregnanstvo Goriške Straže, ki nam je bilo vsiljeno proti določilom zakona.

Naš list je zaradi boja za pravice goriškega ljudstva pretrpel težke ure. Zadel ga je najhujši udarec, ki more zadeti politični list. Ker je branil slovensko ljudstvo, so ga vrgli v 24 urah iz tiskarne, postavili so ga čez noč na ceto.

Nobena italijanska in slovenska tiskarna v Gorici ni hotela tiskati glasila goriških Slovencev. Našemu listu so bila v Gorici tla izpodmaknjena. Hotel se je zateči v Videm, a tudi tam ni hotela nobena tiskarna prevzeti tiska Goriške Straže. Bežati je morala v Trst, kjer se še danes nahaja v begunstvu.

Od meseca februarja do decembra, celih deset mesecev, živimo izven deželnih mej in se ne smemo vrniti domov. Pomislite, kolika gmotna škoda za upravo Goriške Straže!

Toda to še ni vse. Naši nasprotniki so se lotili celo telesne varnosti urednikov. Zaradi neustrašnega pisanja Straže so glavnega urednika dejansko napadli in pretepli do krvi. Nikdar v zgodovini slovenske politike še ni bil noben list v takem položaju.

Vendar bravci Goriške Straže naj vedo, da smo vzeli tudi ta boj nase, da bomo v njem vztrajali do konca, naj se zgodi, kar hoče. To nam narekuje ta naša vest in srce, naša ljubezen do lastnega ljudstva. Naj nas preganjajo, naj nas zapirajo, naj nas pretepajo, nikdar in nikoli ne bomo zapustili slovenskega ljudstva,« je naglasila Goriška Straža. (Dalje)

»Torej samo zbogom in nič drugega?«

»Kakor hočete. Zbogom, za zdaj.«

Po teh besedah se je obrnila in odšla.

Francis se je vrnil v svojo sobo globoko razburjen. Vse dopoldne je le malo napredoval v študiju Evklidove geometrije ter je prebil več časa pri oknu kot pa pri svoji improvizirani pisalni mizi. Toda tisto jutro se ni zgodilo, razen povratka miss Vandeleurjeve in njenega srečanja z očetom, ki je kadil cigaro, nič novega okrog hiše z zelenimi polkni. Opoldne je šel ven, da je v naglici nekaj pojedel v neki bližnji gostilni, nato pa se je takoj vrnil domov. Tedaj je opazil slugo v livreji, ki je vodil osedlane konja vzdolž vrtnega zidu. Vrtar hiše, v kateri je Francis stanoval, je slonel s pipo v ustih na vratih in bil ves zatopljen v občudovanje livreje in konja plemenite pasme.

»Kakšna lepa žival, kaj,« je rekel, ko je videl vstopiti Francis. »In kakšna imenitna livreja! Vandeleurjeva sta, od brata gospoda plemenitega Vandeleurja, ki je zdaj tam notri na obisku. To je velika živina, nekaj general v vaših deželah. Gotovo ste že slišali o njem.«

»Priznam, da še nikoli nisem slišal o njem,« je odvrnil Francis. »Pri nas je mnogo častnikov s tako šaržo, razen tega pa se ukvarjam samo s civilnimi zadevami.«

»To je tisti, ki je prišel ob veliki indijski diamant. O tem pa ste gotovo brali v časnikih,« je nadaljeval vrtar.

Komaj se ga je mogel Francis znebiti, je stekel gor v svojo sobo in se postavil k oknu. Pod seboj je lahko videl skozi vrzel v drevesni krošnji dva gospoda, ki sta sedé pri mizi razpravljala in kadila. General je bil mož rdečega obraza in vojaškega obnašanja ter je bil nekoliko podoben bratu, zlasti po potezah obraza, vendar pa zelo malo po drži telesa in obnašanju. Medtem ko je bil brat gibčen in močan, je bil general starejši, nižji in bolj navadnega videza. Zraven diktatorja se je zdel njegova karikatura.

Sklonjena nad mizo sta se potihem razgovarjala o nečem, kar ju je moralo zelo zanimati; Francis je mogel le tu pa tam ujeti kako slučajno besedo. Vendar je tudi po teh slučajnih odlomkih ugotovil, da sta on in njegova kariera glavni predmet njunega razgovora, kajti večkrat je zaslišal ime Scrymgeour, katero

■ 33 ■

R. L. STEVENSON

MAHARADŽOV DIAMANT

Zgodba o hiši z zelenimi polkni

je z lahkoto razločil, zdelo se mu je pa tudi, da sta pogosto imenovala ime Francis.

Nenadno je general v izbruhu jeze razburjeno vzkliknil:

»Francis Vandeleur!« Poudaril je zadnjo besedo in ponovil: »Francis Vandeleur, ti pravim!«

Diktator je pomignil, napol pritrjevalno napol zaničljivo, toda njegovega odgovora Francis ni mogel slišati.

Je bil torej on tisti Francis Vandeleur? Sta razpravljala o imenu, ki bi ga moral prevzeti s poroko? Ali pa so bile vse to le sanje, samo iluzija njegove fantazije?

Potem ko je razgovor spet nekaj časa tekel naprej, ne da bi mogel Francis kaj slišati, se je zazdelo, da se je med njima pojavil nekaj spor, kajti general je začel nenadno kričati, tako da ga je mogel slišati tudi on:

»Moja žena?... Toda jaz se poživžgam na mojo ženo! Niti slišati nočem več njenega imena! Naveličan sem že poslušati njeno ime!« In je hudo zaklel ter udaril s pestjo po mizi.

Po kretnjah, ki jih je mogel videti, se je Francisu zdelo, da je skušal diktator brata pomiriti, in čez nekaj hipov je opazil, da ga je odpeljal nazaj k vrtnim vratom, kjer sta si precej prijazno stisnila roki. Ko pa se je John Vandeleur vračal od vrtnih vrat, se je glasno zasmel in njegov smeh se je zazdel Francisu hudoben in vražji.

Tako je zvedel Francis ta dan spet nekaj novega. Spomnil se je, da bo jutri četrtek, in za ta dan si je obetal nova zanimiva odkritja. Vse se je lahko obrnilo na bolje ali na slabše, toda zdaj je bil vsaj gotov, da bo zvedel nekaj zanimivega. In če mu bo pomagala še sreča, bo počasi vendarle razrešil skrivnost glede svojega očeta in njegove družine. (Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Rokomet v svetu

Rokomet je vedno bolj priljubljen v svetu. Najbolj množičen je ta šport v svoji domovini — Zahodni Nemčiji, ki ima skoraj 500 tisoč vpisanih igralcev. Njej sledijo: Sovjetska zveza (400 tisoč), Vzhodna Nemčija (88.000), Danska (86.000) in peto je Jugoslavija (80.000 redno vpisanih igralcev in igralcev). Na šestem mestu je Japonska (72.000).

Rokomet igrajo danes skoraj v vseh državah. Pogled je korenine že v dvajsetih evropskih državah in to zlasti med mladino. V Afriki gojijo ta šport že v petih državah ter v štirih ameriških in štirih azijskih. Avstralija je še edina celina, ki se še ne zanima za ta dinamičen šport.

Te številke so presenetljive zlasti za dobrega poznavalca rokometu. Predvsem preseneča visoko drugo mesto Sovjetske zveze, kjer igrajo rokomet šele nekaj let. Rusi zdaj temeljito gojijo ta šport in hočejo postati svetovni prvaki. Na zadnjem svetovnem prvenstvu so Rusi veljali za »tajnega« favorita, toda spričo premajhnih mednarodnih izkušenj se njihovim igralcem to še ni posrečilo.

Mnogo je prizadevanj, da bi ta šport ponovno vključil v seznam olimpijskih iger. Nekateri mislijo, da bo to možno že za olimpijske igre leta 1972. Rokomet je bil pripuščten samo na olimpijskih igrah leta 1936 v Berlinu. Po pričakovanju je

ČUDEN INCIDENT

Angleški boksarski sodnik Jim Mahoney iz Manchesterja je že v letih. Ker pa se mož že od mladih let ukvarja s tem športom je kot sodnik na britanskem otoku poznan kot pravi veteran. In to kot dober veteran. Pritožbe nad njegovimi odločitvami so bile redke, kot bele lastovke. Toda tudi takim kremenitim možem, kot je Mahoney, se lahko pripeti stvar, kot se je pripetila te dni v Manchesterju.

V glavni točki boksarskega večera sta se med vrvmi na vso moč pestila britanski prvak srednje teže Wally Swift in pa izzivalec Nat Jacobs. Ta ni bil posebno znan boksar. Prvak Swift je bil zato velik favorit.

Srečanje je predvidevanja potrdilo. Swift je preganjal Jacobsa iz enega kota v drugega ter ga zadeval kot s strojno puško. Ubogi pretepeni Jacobs se je pred točo udarcev skrival, kot je vedel in znal, in bil je presrečen, da je dočkal zadnji krog sploh še živ in kolikor toliko cel ter celo na nogah.

Vsem na tribunah — in najbolj Jacobsu — je bilo jasno kot beli dan, da je bil zmagovalac Swift. Edini, ki se med stotinami ljudi v dvorani Bellevue ni strinjal s tem, je bil v tistem trenutku — sodnik Mahoney. Komaj stoječega in krvavečega Jacobsa je potegnil na sredjo ringa in dvignil njegovo roko: »Jacobs je zmagovalac in novi prvak».

Dvorana je za trenutek onemela od presenečenja. Jacobs je od začudenja odprl usta, takoj zatem pa je Swift začel tuliti in za njim vsa dvorana. Nastal je splošen dirindaj, v katerem so imeli najbolj potna čela lastniki kioskov športne stave. Zaradi povsem nepredvidene stave so morali namreč izplačevati lastnikom stavnic listkov velike vsote denarja.

Boksarja sta odšla v slačilnici in hrup v dvorani se je že začel polegati, ko je nenadoma privihral nazaj v ring sodnik Mahoney ter zakričal: »Oprostite, zmotil sem se: zmagovalac je Swift!« V primeri s hrupom, ki je zdaj nastal v dvorani, je bil prejšnji le šepetanje. Vse je vpilo, lastniki športnih stav pa so skočili iz svojih kioskov ter drveli križem kračem po dvorani in iskali osebe, katerim so pred nekaj trenutki izplačali velike vsote denarja. Ker so nekateri že odšli, so drveli za njimi po okoliških cestah.

Nastala je taka zmešnjava, da je poteklo precej časa, preden so jo razvozljali. Ko so končno s trudom izpraznili dvorano, so časniki karji vprašali Mahoneya, kako se je mogel po tridesetih letih odličnega sojenja tako zmotiti. Mož je dejal, da je pač zgrabil za roko napačnega boksarja in je šele kasneje spoznal, da je zamenjal pravega z napačnim. To se pač lahko zgodi.

Že, že pravijo Angleži, zgodi se lahko. Toda kako se je moglo to zgoditi, ko je Swift belec, Jacobs pa črnc, pa jim še zdaj ne gre v glavo.

Ne poročajo pa, če so sodniku Mahoneyu takoj po »incidentu« vzeli kri.

B. P.

tedaj zmagalo močno moštvo Nemčije pred Avstrijo in Švico.

Množičnost pa dandanes ni več isto kot kvaliteta. Nemške igralce so nekdanji učenci že zdavnaj prekosili. Nemci igrajo vidno vlogo samo v velikem rokometu. Toda igra na velikem polju ni več tako priljubljena in to velja posebno za mednarodno torišče. Zato bodo nemški igralci lahko veselili, če bodo navdušili vsaj še sedem držav za svetovno prvenstvo, ki bo prihodnje leto.

V malem rokometu je položaj popolnoma drugačen. Nekdanji učitelji rokometu se ne morejo pohvaliti z kdove kako velikimi mednarodnimi uspehi. Na prvenstveni lestvici počasi drsijo navzdol. Na zadnjih dveh svetovnih prvenstvih (1961 in 1964) so zasedli samo četrto mesto. Nemčija je bila prva leta 1938 v Berlinu, leta 1954 v Göteborgu pa je zmagala Švedska pred Nemci in Čehi. Borbeni igralci Švedske so ponovili ta uspeh tudi leta 1958. Nemčija je bila tedaj tretja, ker so si drugo mesto osvojili igralci iz Češkoslovaške.

V zadnjih letih je rokomet posebno napredoval v Romuniji. Njihova reprezentanca je dvakrat zaporedno osvojila naslov svetovnega prvaka. Pred leti je komaj kdo kaj vedel o romunskem rokometu, danes pa je ta igra v Romuniji med najbolj priljubljenimi in kvalitetnimi. Skoraj v vseh šolah je rokomet obvezen šolski predmet. Ion Moser, 28-letni 1,94 m visoki študent, je najboljši igralec rokometu na svetu. Z njim so povezani vsi zadnji veliki uspehi romunske državne reprezentance.

Jugoslavija si je lani osvojila četrto mesto. Ker se rokomet v tej državi dejansko razvija množično in kvalitetno, menijo strokovnjaki, da bo čez dve leti Jugoslavija brez dvoma med favoriti.

V Italiji, enako kot v Veliki Britaniji in Grčiji, ne gojijo rokometu, kar je škoda, ker je ta šport res zelo lep.

(dt)

S TRŽAŠKEGA

IZIDI ZRELOSTNIH IZPITOV
V JESENSKEM ROKU

Na klasičnem liceju so v jesenskem roku vsi kandidati z uspehom opravili maturo. Novi abiturienti so: Boris Kariš, Radislav Škerlj, Igor Tuta, Fedora Hrovatin, Milena Sušteršič in Marina Pertot.

Na znanstvenem liceju je polagalo zrelostni izpit osem kandidatov, od katerih jih je sedem izdelalo, eden pa je bil odklonjen. Izdelali so: Marko Bezenšek, Fulvio Hrvatič, Stojan Sanci, Jurij Sorč, Alenka Križnič in Jasna Logar.

Na trgovski akademiji se je k maturi prijavilo petnajst kandidatov, od katerih jih je trinajst izdelalo, dva pa sta padla. Izdelali so: Jože Azman, Marino Kralj, Aleksij Čok, Ana Ferfolja, Ljuba Nardin, Istok Parec, Vojko Petaros, Ljudmila Regent, Nadja Sanci, Jadranka Tavčar, Neva Uršič, Rafael Vitez in Mario Sušteršič.

Na učiteljski so vsi prijavljeni kandidati z uspehom položili usposobljenostni izpit. Novi učitelji oziroma učiteljice so: Daria Grobovšek, Tatjana Hreščak, Ivan Klun, Sava Pečar in Stanislava Hvala.

Vsem maturantom iskreno čestitamo.

ŠOLSKO OBVESTILO

»Ravnateljstvo Državne Nižje Srednje šole s slovenskim jezikom v Trstu, Ul. Caravaggio, 4 obvešča vse dijake, da bo začetna šolska maša v PETEK 1. OKTOBRA 1965, V CERKVI PRI SV. IVANU OB 9. URI.«

ŠOLSKA SV. MAŠA

Začetna sv. maša za dijake učiteljskega in trgovskega tehničnega zavoda bo dne 1. oktobra 1965 ob 9. uri v cerkvi pri Sv. Ivanu.

Moskovski Boljšoj teater je začel svojo 190. sezono z novo uprizoritvijo Prokofjeve opere »Vojna in mir«.

ŽENA IN DOM

Mnogokrat je žena sama kriva

Marsikateri ženi se zdi, da se je mož s časom ohladil do nje in da jo zanemarja. »Nič več ni nežen z menoj,« se pritožuje svojim prijateljicam. Navadno pripiše krivdo za to moževi grobosti in neobčutljivosti, ali pa tudi kakšni drugi ženski. Včasih ima tudi prav, vendar pa nosi v večini takih neveselih primerih glavno krivdo žena sama, čeprav se tega ne zaveda.

Moškim pogosto očitamo, da ne poznajo ženske psihe, toda morda bi lahko rekle, da poznajo ženske še manj moško psiho in okuse. Predvsem bi se morala vsaka žena zavedati, da je bila končno le ona nekoč najprikupnejša za svojega moža, saj drugače bi se vendar ne bil odločil za tak resen in usoden korak, kakor je poroka. Če bi mu bila kakšna druga bolj ugajala, bi se bil gotovo odločil za tisto. Če pa zdaj ni več nežen z ženo, mora biti nekje vzrok za to in morda ni samo v moževem grobem značaju ali v njegovi pokvarjenosti. Možje niso tako zelo navdušeni za spremembe, kakor si mnoge žene predstavljajo, in če jih iščejo, imajo verjetno pač nek vzrok za to.

Žena, ki se ji zdi, da jo mož zanemarja ali da ji ni zvest, navadno obsipava moža z očitki ali mu celo vrača dozdevno krivico in neobčutljivost z najbolj odurnim zmerjanjem in z družinskimi »prizori«, kar pa rodi vedno ravno obratni učinek, kot si žena obeta. Možu se še bolj priskuti in marsikdaj jo naravnost zasovraži, ker mu ne da nikoli miru in vidi v njej samo trapilo, s katerim se je po lastni nepremišljenosti zvezal.

V resnici pa bi morala taka »varana« žena temeljito in samokritično premisliti, če ni sama povzročila, da se je mož ohladil v svojih čustvih do nje. Največkrat je vzrok ta, da se žena z leti — pogosto pa tudi že kmalu po poroki — telesno in tudi duševno zelo zanemari. Oh, kaj bom skrbela za telesno nego, saj zdaj že imam moža, si misli. Začne se zanemarjati delno iz brezskrbnosti, še večkrat pa iz lenobe ali tudi iz varčnosti, kajti telesna nega — kar mlada moderna dekleta dobro

vedo — zahteva precej časa vsak dan, pa tudi nekaj izdatkov, četudi ni treba, da so pretirani.

Mnoge žene se oblečejo lepo samo, kadar gredo kam v družbo. Po stanovanju pa hodijo razkuštrane, včasih umazane, v neopranih domačih haljah ali s predpasniki, na katerih se za tedne nazaj poznaajo sledovi kosil in večerij. Ker so prelene, da bi poiskale svoje sandale ali copate, če so jih kje založile, hodijo okrog kar v kakih pošvedranih starih čevljih, včasih celo v moževih. Še huje je, če ne skrbijo za estetske, čiste spalne srajce ali pižame in se predstavijo možu v urah, ko naj bi našel čas in priložnost za nežnosti, neumite, še vse oznojene ali z drugimi vonji, s katerimi imajo opraviti čez dan (kuhinjskimi, varekine, itd.), namesto da bi bile prikupne, dehteče in mikavne, kolikor se le da.

Najhuje je, če žena ne skrbi za svojo intimno toaletno. S tem uniči svojo zakonsko srečo, kajti noben mož ne more delati sile svojemu estetskemu občutju. Mož naj bi videl v ženi, neglede na leta, ki minevajo, vedno tisto prikupno žensko, katero je nekoč želel poročiti, ker si je obetal, da mu bo med vsemi nudila največ tiste sreče, ki si je mož želi. Če ga žena v tem prevara in se po poroki ali tudi po mnogih letih razodene kot babura brez posluha za njegova čustva in njegove želje, je storila velik greh nad njim, greh, ki ga mirno lahko označimo za eno največjih prevar, ki jih je zmožen človek nad človekom.

Posledice si mora pripisati sama. In ravno tu vidimo, da se mnoge žene, ki so zakriville tak greh nad možem, nad človekom, ki jim je najbližji, nikoli ne prikljejo do spoznanja svoje krivde in zato je tudi ne morejo popraviti. Največkrat zato, ker so kulturno nevzgojene, premalo samokritične in preveč egoistke, ki samo zahtevajo, a se ne zavedajo, da so dolžne tudi nuditi in osrečevati. Prav v tem — v osrečevanju — pa je glavna funkcija žene v zakonu.

Tiste, ki se čutite krive, pojdite vase in skušajte biti odslej drugačne, boljše družice svojem možem.

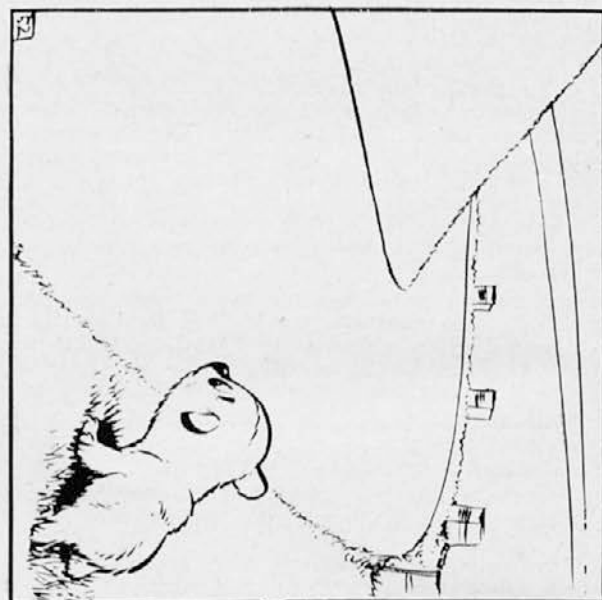
S. T.

ZA
NAŠE
NAJMLAJŠE

Snežek

10

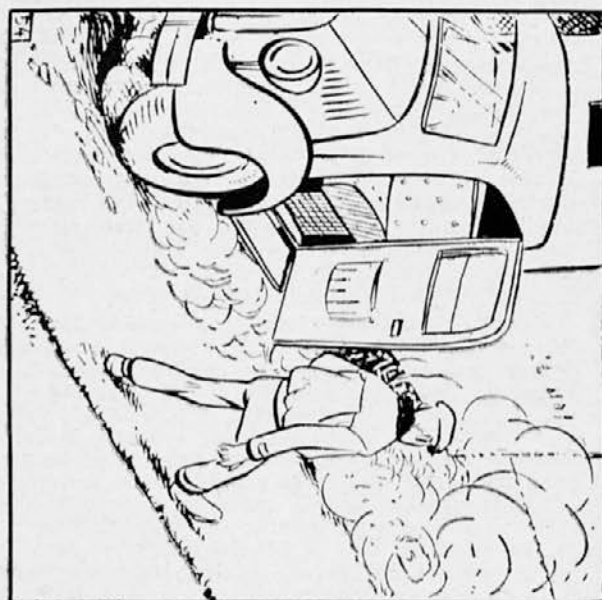
piše in riše
Miki Muster

52. Sklenil je, da bo bolj oprezen. Ognil se bo vsa-ki stvari, ki je ne pozna. Tekal je po livadi in se vedno bolj oddaljeval od živalskega vrta. Hrup velmesta je postal vedno šibkejši, pred očmi pa se mu je odpirala nova pokrajina. Ko je tako hitel med cvetjem, je nenadoma zagledal pred seboj belo cesto, ki se je vila med polji in travniki.

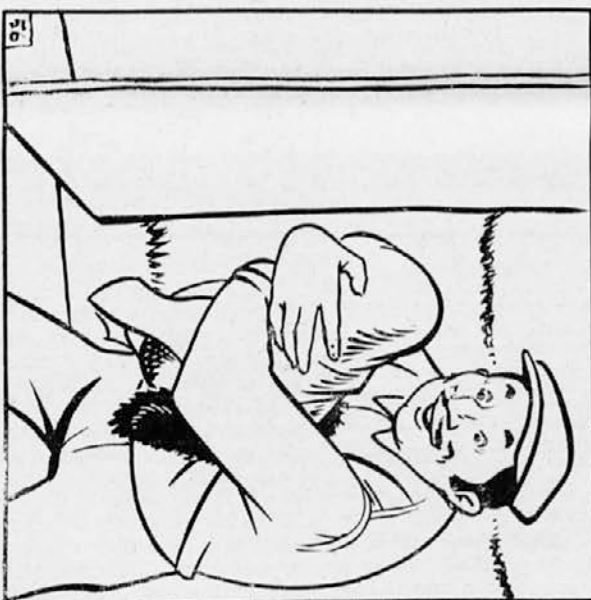
53. Privržal se ji je in jo oprežno ovohal, toda iz zmešnjave vonjav se ni spoznal. Tudi nekaj hrupa je slišal, ni pa vedel, kaj bi to bilo. Ko pa mu je tik za hrbtom strahovito zatrobilo, je otrpnil od strahu. Trenutek kasneje je zdrvelo mimo njega nekaj ogromnega. Zaslišal je škripanje in cviljenje, nato ga je ovil oblak prahu.

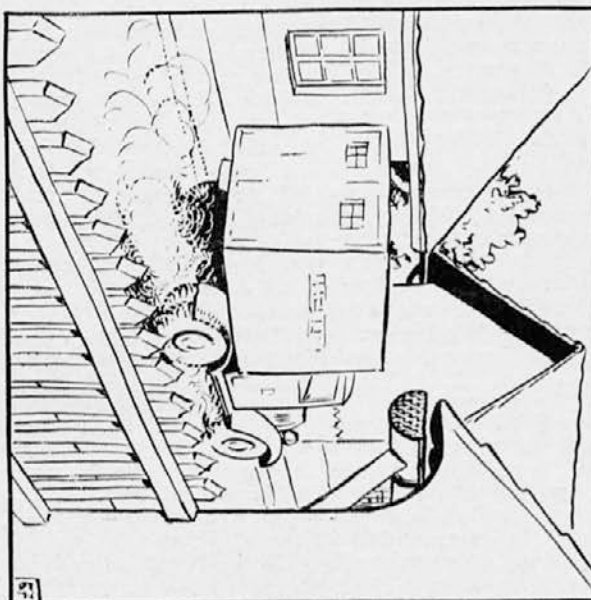
54. Voznik tovornega avtomobila, ki je privozil iz-za ovinka, je sicer opazil kosmatinčka, ni pa mogel pravčasno zavreti vozila, zato je obrnil krmilo in le za las so kolesa zdrvela mimo uboge živalce. Ko se je vozilo ustavilo, je šofer skočil iz kabine. Medvedek je čepel na cesti in tiščal glavo med prednji šapi.

55. »Ej, kaj pa je pravzaprav tole? Pes ni, ovca tudi ni...« Sklonil se je in obraz se mu je raztegnil. »Medved?... Pravi beli medved. Kako ne-ki pride medved semkaj?« Brž je stekel suknjo in jo povezil na prestirašnega Snežka. »Ah, že vem. Iz živalskega vrta jo je popihal. Lepo nagradico bom dobil zanj.«

56. Pograbil je medvedka in ga s suknjo vred vrget v prazen zaboj na avtomobilu. Ko je zaklenil zaboj, si je pomel roke: »Hehehe, lepo vsotico mi boš prinesel, kosmatinček!« Domov te odpeljem in počakam, da obljubi nagrado tistemu, ki te ujam. Čeden kupček denarčkov bom potegnil zate, hehehe!»

57. Sedel je za volan in veselo živčgaje poglaval vo-zilo po prašni cesti. V duhu je gledal, kaj vse si bo kupil za dobljeni denar. Radio, zimske čevlje, nož... ah, kaj bi našteval, za vse, kar bi rad, tako ne bo dovolj. V predmestju je zavil v ozko ulico in ustavil vozilo pred majhno hišico, v kateri je stanoval.